

ROBERT BISHOP

E.S. GRAYFIELD

MOSCOVA ÎNHATĂ ROMÂNIA

O mărturie occidentală
din anii 1944–1947

Prefață de MATEI CAZACU

Traducere din limba engleză de DAN CRISTE

CORINT
ISTORIE
—2022—

Capitolul 14

Coloana a șasea trece la fapte

În orice revoluție, apar forțe noi. În Spania, a luat naștere coloana a cincea, iar în România a apărut alta, un produs al Moscovei, și anume coloana a șasea.

De-a lungul istoriei, majoritatea revoluțiilor au fost rezultatul revoltelor oamenilor oprimați, dispuși să își dea viața pentru drepturi fundamentale, dar într-o revoluție pusă la cale de comuniști, interesează mai mult proprietatea și controlul suprem al acesteia în folosul câtorva lideri autoproclamați.

După Rusia, România a fost prima țară în care a reușit o revoluție comunistă. Aici au văzut pentru prima oară străinii planurile și țelurile sovietelor – controlul proprietății și al avuției, cu desconsiderarea totală a mult-trâmbițatei lor preocupări pentru drepturile omului. Pentru atingerea acestor țeluri materialiste, la Moscova a fost creată coloana a șasea, folosită ulterior pentru a dobândi controlul asupra resurselor unei nații.

Coloana a șasea era alcătuită din „experți în economie” proveniți din instituțiile industriale și economice sovietice, precum și din unități speciale ale Armatei Roșii. Aceștia li s-au adăugat comuniști români dornici să ducă revoluția și în domeniul economic. Ulterior, comuniștii au preluat conducerea, iar activitatea coloanei a șasea a înglobat țelurile secțiilor

economice ale Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

Într-un an, coloana a șasea a jefuit România de bunuri estimate la 1 050 de milioane de dolari. Independența economică a țării a dispărut în spatele Cortinei de Fier coborâte între Est și Vest, iar România a devenit un domeniu al sovietelor. A fost o victorie economică egalată doar de succesele politice ale comuniștilor.

Denumirea de „coloană a șasea” a fost dată de un grup de români într-un vechi restaurant, „Leul și cârnatul”, de pe Strada 11 Iunie. Aici se întâlneau să vorbească și să bea politicieni, artiști și oameni de afaceri. Într-o seară se vorbea că sunt foarte mulți civili ruși nou-sosiți în oraș. Cine sunt acești oameni? Cu ce se ocupă ei?

— Sunt coloana a șasea, a răspuns un om politic bine informat.

Cerându-i-se să explice, el a ridicat mâna stângă și a răsfirat degetele, iar cu arătătorul mâinii drepte a început să numere de la degetul mare până la cel mic.

— Prima a venit aviația militară, apoi, Armata Roșie. A trei năpastă a fost NKVD-ul, iar a patra, agenții politici. Coloana a cincea este formată din comuniștii noștri. Cei nou-veniți formează o altă coloană, a șasea, și este pentru revoluția economică.

— Are un simbol? a întrebat cineva.

— Nu cred, dar numărul șase ar fi potrivit, deoarece seamănă cu un ștreang.

— Păi, ar fi mai bun pentru NKVD, a spus cu mult calm un preot ortodox cu barbă albă.

— Poate că șarpele boa ar fi mai bun. Țsta se încolăcește pe victime, le strânge și le strivește. Se potrivește destul de bine situației.

Din acea seară, a intrat în vocabular o nouă expresie, „coloana a șasea”.

Membrii ei, câțiva în uniformă, dar cei mai mulți în costume civile croite pe corp și întotdeauna în compania unui comunist român, mișunau prin tot orașul. Erau cu servietele în mâini și se purtau cu aroganța funcționarilor mărunți ajunși în funcții care le dădeau putere. Îi dădeau la o parte pe portari și intrau nepoftiți în ministere, în instituții guvernamentale, fabrici, birouri și ateliere.

Puterea acestor birocrați se datora, pe de o parte, convenției de armistițiu, iar pe de altă parte, tratatului comercial ruso-român. Convenția de armistițiu stipula condițiile de încetare a ostilităților, dar era și un instrument folosit cu scopul de a forța România să le dea sovieticilor o autoritate aproape nelimitată asupra economiei țării. Tot ceea ce avea România, de la bani până la mijloace de transport și de la alimente până la industrie, trebuia să fie pus la dispoziția sovieticilor. Tot ceea ce România luase din Rusia, de la vechile tramvaie din Odesa, care fuseseră duse la Arad, până la vaci și preșuri de șters pe picioare, trebuia să fie înapoiat sau înlocuit. Tot ceea ce germanii posedaseră în România a devenit proprietatea sovieticilor, iar aceștia din urmă aveau argumente solide. Marea Britanie și Statele Unite ale Americii fuseseră consultate cu privire la pretențiile lor și, în calitate de semnatare ale armistițiului, își dăduseră acordul.

Nu a fost suficient. La puțin timp după ce dr. Groza a fost numit prim-ministru, i s-a cerut să trimită la Moscova o delegație economică. Prin acceptarea unui plan cincinal, această delegație a renunțat la ultimele rămășițe ale independenței economice. Planul respectiv arunca resursele naturale ale României – avuția, industria, comerțul, finanțele și transporturile – în pântecul nesățut al ursului. A rupt economia României de

cea a Europei Occidentale și a înlănțuit-o de carul de luptă al Kremlinului.

Membre ale Comisiei de Control, care supraveghea ceea ce se întâmpla în România, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii nu au fost consultate cu privire la acest lucru. Nu au fost nici măcar informate din politețe despre conținutul acordului comercial, dar unul dintre autorii acestei cărți a obținut o copie a textului românesc oficial.

Acolo unde s-au oprit cu jaful soldații Armatei Roșii a început furtul oficial, sancționat de armistițiu. La orașe și sate au fost create unități speciale și a început rechiziționarea materialelor și a serviciilor. Uneori, aceasta se limita la nevoile unei unități militare, dar de cele mai multe ori, avea menirea să se cătuiască întreaga țară.

Potrivit convenției de armistițiu, România era obligată să plătească, în moneda proprie, toate sumele cerute de Comandamentul Sovietic și să pună unitățile industriale și infrastructura de transport, precum și toate mijloacele de comunicare, serviciile publice, rezervele și proviziile, la dispoziția sovieticilor. Acest dictat a avut urmări considerabile.

Conform unui prim ordin, toate persoanele – cu excepția câtorva – au fost obligate să predea poliției aparatele de radio. Sovieticilor nu le plac radiourile, deoarece oamenii pot afla prea multe de la Vocea Americii și de la alte posturi străine. Sovieticii preferă aparatele simple, care pot recepționa numai posturile lor sau, și mai bine, megafoanele publice. La anumite ore, oamenii pot sta pe stradă, în săli sau în ateliere și să asculte ceea ce Moscova dorește ca ei să știe. Cum aceste megafoane nu erau ușor de obținut, sovieticii au hotărât să nu existe deloc aparate de radio. Poliția română a primit sarcina de a strânge toate aparatele existente. Știa cine are așa ceva, fiindcă nu puteai să cumperi sau să posezi un radioreceptor

fără să nu îl declari la Societatea de Radiodifuziune. După aceea, în fiecare lună, trebuia să-i plătești poștașului echivalentul a circa 50 de cenți¹, taxa pe care o percepeau posturile de radio pentru a își finanța programele.

Acum, cei care aveau aparate de radio trebuiau să le ambalaze sau să le împacheteze în ceva și să le ducă la poliție. Zile în șir, românii și-au ambalat radiourile în cutii de carton sau în foi de ziar și le-au depus la secțiile de poliție. Unii au scris pe pachet numele și adresa, iar fiecare a primit o chitanță. Secțiile de poliție erau prea mici pentru ca în ele să fie depozitate toate aparatele, așa încât, în curțile acestora, erau adunate mormane de cutii și de pachete, expuse la intemperii. După câteva săptămâni, rușii au venit cu camioane, le-au încărcat cu tone de radiouri și au plecat, dar în unele secții, ei nici măcar nu s-au atins de ele. Drept urmare, poliția întreținea o piață clandestină cu aparatele cele mai bune și mai scumpe, iar în unele cazuri, carcasa radioreceptoarelor a fost tăiată și pusă pe foc, din cauza crizei de combustibil.

După circa un an, unele persoane au fost înștiințate că își pot recupera aparatele. A fost ziua în care mulți români și-au frecat mâinile de satisfacție. Pachetele lor conținaseră săpun, cutii cu mere sau aparate simple, nefuncționale, realizate de tineri „radioamatori”. Acum, ei își puteau coborî din podurile caselor adevăratele aparate de radio.

Automobilele erau confiscate de ruși de cum le vedeau, iar procedura era simplă. Dacă soldații Armatei Roșii vedeau un nefericit de șofer, trăgeau câteva focuri de avertisment în direcția radiatorului mașinii, indicându-i că trebuie să oprească, apoi alergau la mașină, o înconjurau și deschideau

¹ În 1945–1946, un dolar valora, la cursul oficial, mai mult de 100 de lei (n. tr.).

ușile de pe ambele părți. Intrau pe o parte și îi împingeau afară, pe cealaltă parte, pe șofer și pe eventualii pasageri. După ce închideau ușile cu zgomot, mașina demara. Uneori, rușii râdeau în semn de la revedere, dar, de cele mai multe ori, nu își permiteau să glumească astfel.

Când oamenii nu au mai îndrăznit să meargă cu mașina, patrurile rusești au cercetat amănunțit străzile, uitându-se în toate garajele din subsoluri și în curțile din spate ale caselor. Au fost găsite surprinzător de puține mașini, deoarece majoritatea lor aveau acte în regulă aprobate de autoritățile ruse. În acest timp, la țară, mai erau câteva căpițe care nu fuseseră arse sau fuseseră doar în parte arse, precum și numeroase grămezi de bălegar. Multe dintre aceste mormane care aveau un aspect firesc ascundeau un automobil funcțional. La Brașov, unuia dintre autori i s-a oferit, la un preț foarte avantajos, un BMW decapotabil cu două locuri. Cerând să vadă mașina, a fost dus cu multă precauție de proprietar într-un dormitor al copiilor de la etajul al doilea. Aici, într-o cameră zugrăvită în roz și alb, cu două paturi mititele, era o mașină acoperită cu niște cuverturi.

— Cum ați urcat asta până aici?

Chipul proprietarului a fost luminat de un zâmbet de satisfacție.

— Am măsurat totul cu atenție. Mașina era cu cinci centimetri mai îngustă decât deschiderea acestei uși duble care dă în camera de dormit, așa că am folosit niște bârne de la fereastră etajului al treilea și, cu ajutorul unor blocuri mari de piatră și al unui scripete, eu, soția mea și cu servitorii am ridicat-o într-o noapte.

Toate armele de foc deținute de particulari au trebuit să fie predate, inclusiv cele de vânătoare și cele folosite la tir sportiv. Românii sunt vânători pricepuți și țin la puștile lor. Prin

urmare, multe espingole sau flinte vechi au fost luate de deasupra șemineurilor și înlocuite cu puști de vânătoare pentru păsări sau pentru urși și, după ce au fost unse bine și învelite în pânză groasă de sac îmbibată în parafină, au fost ascunse provizoriu sub iarba din grădină.

Sovieticii și-au dat seama că, pentru a se înțelege cu românii, trebuie să fie cel puțin la fel de deștepți ca ei și că victimele lor sunt extrem de inteligente. În acel moment, erau în țară destui membri ai coloanei a șasea care să înceapă jaful în stil mare. Au fost trimise echipe care au dat năvală în depozite, fabrici, uzine și magazine, cerându-li-se să realizeze inventarul și să facă desene ale depozitelor și ale utilajelor, apoi să le demonteze, să le ambaleze și să le expedieze cu vaporul.

Rafinăriile de petrol aveau o grămadă de utilaje de rezervă cu ajutorul cărora se reparau distrugerile produse de bombardamente. Instalații de rafinare în valoare de milioane de dolari au fost trimise în Caucaz înainte ca investitorii străini să poată protesta. Unul dintre laminoarele de la „Malaxa” a fost dus în Răsărit. Fabrica de avioane de la Brașov a fost devastată, conductele au fost făcute bucăți, iar navele și barjele militare și comerciale au fost confiscate. Utilajele au fost luate de pe șantierele navale și din sculării, în timp ce fabricile de tricotaje, țesătoriile, fabricile de hârtie și cele de zahăr au trebuit să predea toate instalațiile mecanice sau cea mai mare parte a acestora.

Fabricile de bere au fost demontate, iar mașinile de fabricat țigări ale monopolului de stat al tutunului au fost ridicate și ele. Cantități uriașe de materii prime naturale și fabricate au fost confiscate. Bolnavii și răniții au fost scoși din spitale, iar paturile, saltelele și așternuturile au fost luate. Materialul rulant și tot ceea ce era folosit la construcția și repararea căilor ferate au fost trimise în Rusia, nemaifiind lăsat în urmă nici măcar

un vagon de călători sau de marfă în stare bună. Vreme de doi ani, românii au călătorit în vagoane de marfă sau în vagoane vechi fără ferestre sau lumină. Marile și modernele camioane cu care se transporta gunoiul, mândria Direcției de Salubritate a Bucureștiului, au luat calea Estului, la fel ca utilajele agricole și grânele țăranilor. Vitele, caii și oile au fost și ele duse în Răsărit. În loc să ajungă în piețele românești, tot ceea ce prindeau pescarii ajungea în burta rușilor.

În nodurile de comunicație și în locurile de adunare, depozite uriașe și grămezi de materiale se înălțau și se întindeau pe hectare întregi. Se puteau vedea aici munți de cutii, toate frumos așezate, marcate și numerotate, precum și piramide de materiale și de obiecte. Puteai merge kilometri buni prin aceste locuri înguste, printre pereții de cutii care conțineau instrumente de mare precizie sau printre rândurile de compresoare și de betoniere. Era aproape imposibil să estimezi valoarea acestor materiale și echipamente.

Crearea fabricilor și întreprinderilor din care au fost luate aceste utilaje a necesitat decenii de muncă și de planificare. Coloanei a șasea i-a luat câteva zile să demonteze fabricile respective, pe când ridicarea lor a durat ani întregi. Nimeni nu știe cum rușii, cărora, în multe cazuri, le lipsesc cunoștințele ingineresti și experiența tehnică necesară reconstruirii acestor întreprinderi, se așteaptă să facă acest lucru acasă la ei înainte ca echipamentele să ruginescă și să se strice. România ar fi putut juca un rol important în reconstrucția Europei, dar în loc să fie un avantaj, a devenit o povară.

Anvergura jafului produs de sovietici a fost limitată doar de capacitatea mijloacelor de transport. Toate vapoarele disponibile la Marea Neagră, inclusiv cele cu fisuri și ruginite, au fost duse la Constanța și în porturile mai mici. Asemenea sclavilor, prizonierii erau puși să le încarce la capacitate maximă.

Marfarele circulau pe toate liniile care duceau în Rusia. Șiruri lungi de camioane, majoritatea de fabricație americană, umblau duruind pe șosele și pe drumuri secundare. Se lucra inclusiv noaptea, fără zi de odihnă. Nemulțumiți de capacitatea tuturor acestor mijloace de transport, rușii au apelat la avioane de mari dimensiuni.

Această extraordinară operație de transport cu ajutorul avioanelor, trenurilor, vapoarelor și camioanelor s-a desfășurat în primăvara lui 1945, când Aliații occidentali își foloseau întreaga forță pentru a-l înfrânge definitiv pe Hitler. Avioanele rușilor transportau bunuri luate cu forța, în vreme ce aviațiilor americane și britanice li se cerea să sprijine ofensiva rușilor asupra Berlinului.

Când coloana a șasea a terminat cu industria românească, sovieticii au emis noi pretenții, iar comuniștii locali au contribuit la îndeplinirea lor. De data aceasta a fost vorba despre returnarea bunurilor rusești, mai ales a celor aflate în proprietate privată. Tot ce a fost luat vreodată din Rusia a trebuit să fie restituit sau înlocuit. În perioada în care au ocupat sudul Rusiei, românii au prădat și au furat tot ce au găsit. În parte, a fost vorba despre un schimb. În 1940, Armata Roșie – care pe atunci mergea alături de Hitler – a invadat Basarabia și Bucovina, iar românii au trebuit să fugă și să lase totul în urmă. După un an, i-au alungat pe comuniști, dar majoritatea bunurilor le fuseseră luate (o excepție remarcabilă a reprezentat-o măcelăria Podsudek din Cernăuți, căreia rușii îi adăugaseră o instalație frigorifică).

Acum, ordinul suna așa: tot ceea ce provenea din Rusia trebuia să se întoarcă acolo. Nu conta că lucrurile, chiar dacă erau din Rusia, fuseseră achiziționate în mod legal. De exemplu, Casa Războinicilor, cum se numea magazinul Asociației Ofițerilor Români, cumpărase din Transnistria o cantitate de

pielicele de miel. Acestea au fost puse în vânzare, iar vreo 30 de soții de ofițeri le-au cumpărat și și-au făcut haine din ele. Coloana a șasea a cerut ca aceste haine să meargă în Rusia, fiindcă pielicelele erau de origine rusească. Actele de la Casa Războinicilor au fost verificate cu atenție, iar fiecare femeie care a cumpărat piei a fost identificată, cerându-i-se să predea haina. Fără nicio despăgubire, desigur.

Comuniștii își băgau nasul în asemenea lucruri cu un zel demn de o cauză mai bună. La vremea respectivă se spunea că de afacerea cu pielicele se ocupase timp de opt săptămâni o echipă de 20 de oameni, iar asta în timp ce pe câmpul de luptă era nevoie de fiecare bărbat apt pentru serviciul militar.

Un prieten al autorilor avea acasă la el un armoniu vechi de jumătate de secol. Fusese realizat în Lancaster, statul Pennsylvania, și vândut prin intermediul unui negustor de instrumente muzicale din Odesa. Într-o zi, cineva a sunat la ușa lui. Erau doi membri ai coloanei a șasea care s-au legitimat și au spus că, după știința lor, în casă se află un obiect rusec, un armoniu. Proprietarul i-a poftit înăuntru și le-a arătat instrumentul, subliniind că-l are de 50 de ani. Aceștia au arătat, triumfători, spre cuvântul „Odesa”. El a răspuns, arătând spre „Lancaster, Pennsylvania”.

— Când aveți de gând să predați armoniul? au întrebat ei.

— Niciodată! A fost făcut în America și vândut în România de un negustor din Odesa. Asta nu înseamnă că obiectul e rusec.

Cei doi musafiri nepoftiți erau încurcați. I-au spus omului că vor întocmi un raport special și că va mai auzi de ei, ceea ce s-a și întâmplat. În următoarele patru săptămâni, nu mai puțin de 20 de membri ai coloanei a șasea au venit și s-au uitat la vechiul armoniu cu gravitate, cugetând la cuvintele „Lancaster” și „Odesa”. Ultima persoană a spus că problema va fi transmisă spre rezolvare Moscovei.

După circa un an, un înalt funcționar a trecut pe la prietenul nostru și a spus că Moscova vrea să știe cu aproximație data la care a fost achiziționat armoniul. Acesta s-a gândit puțin și a zis „1890”. Cam așa a socotit el că ar fi corect. Funcționarul a scos partea de sus și din spate a instrumentului și l-a verificat cu atenție. La plecare, a spus că va retransmite problema la Moscova cu observațiile sale.

Altora care aveau ceva luat din Rusia le era și mai greu. Membrii Gărzilor Roșii îi duceau la interogatoriu, le percheziționau casele și, uneori, le confiscau bunurile. Prietenii acestora erau maltratați, fiindcă se bănuia că ascund o carpetă, o mașină de cusut sau o piele de oaie care era folosită pentru a acoperi un cărucior de copil mic. Casele, garajele, fabricile și prăvăliile erau cercetate cu atenție. Locuințele unor familii importante ale Bucureștiului, inclusiv cea a renumitei Madam Goga, au fost golite de candelabrele, carpetele și argintăria luate de la ambasada rusă. Totuși, toate lucrurile provenite din Rusia erau de slabă calitate. Păreau a fi mai potrivite pentru groapa de gunoi, dar rușii au luat gunoiul. Coloana a șasea s-a străduit câteva luni să dea de urma unei anvelope de automobil luate de la o mașină confiscată. „E o chestiune de principiu!” ne-a lămurit un comunist.

Coloana a șasea s-a apucat de afaceri la scară mare atunci când a pus etichete pe bunurile imobile și pe patrimoniul german. Din cele auzite de autori, se pare că rușii nu știau mare lucru despre investițiile germane, iar Occidentul știa și mai puțin. Rușii s-au minunat când au văzut asemenea bogății, prada depășindu-le toate așteptările. Coroana activelor germane era reprezentată de investițiile deținute de naziști în industria petrolului și în domeniul bancar.

În primul rând, industria petrolieră, cu Societatea Astra Română, care aparținuse în trecut grupului Royal Dutch Shell și avea o importantă participație germană la capitalul propriu de 2,5 miliarde de lei și un acord de cooperare cu societatea Continental Öl din Berlin. De asemenea, această ultimă companie cumpărase de la societatea belgiană Petrofina pachetul majoritar de acțiuni la societatea Concordia, cu un capital de 1,7 miliarde de lei. Datorită acestei participații majoritare, Berlinul deținea controlul asupra vastului imperiu Concordia, care cuprindea rafinăria Vega de la Ploiești, Uzina de Arme și Utilaje Concordia, centrale electrice, instalații miniere și de depozitare. Este un mister cum au reușit investitorii germani să se strecoare la Petrol-Block, o altă societate petrolieră, dar probabil că acest lucru s-a întâmplat prin intermediul Societății de Utilaje și Automobile Brünn Königsfeld, un important creditor al companiei Petrol-Block, și prin intermediul acționarilor SIPER de la Paris. Societatea Redevența nu avea capital german, ci o strânsă colaborare cu rafinăria Vega a companiei Concordia, căreia îi livra țiței. Cel mai mare acționar al companiei Petrolul Românesc era Societatea Bancară Română, iar banca respectivă era controlată de Dresdner Bank și de Kommerz Bank din Berlin. Societatea petrolieră Colombia, cu un capital de 380 de milioane de lei, a ajuns pe nesimțite în mâinile germanilor, atunci când naziștii au devenit acționari majoritari la societatea franceză OMNIUM. Societățile Sardep, cu un capital de 60 de milioane, și Sarpetrol, cu un capital de 70 de milioane de lei, care aveau instalații de depozitare și piețe de export, lucrau în combinație cu alte companii petroliere germane. Sardep era proprietara celei mai moderne clădiri de birouri din București, care valora mai mult decât capitalul ei social. Britanicii din Comisia Aliată de Control și-au instalat în ea cartierul general.

Următorul domeniu în care au fost găsite importante investiții germane a fost cel bancar. Și aici, membrii coloanei a șasea s-au minunat de norocul care a dat peste ei. Banca Comercială Română era controlată de Deutsche Bank, care deținea 90% din capitalul de 300 de milioane de lei. Banca de Credit Român avea un capital de 400 de milioane de lei, un sfert din acesta fiind deținut de Reichs Kredit Gesellschaft. Societatea Bancară Română, cu un capital social de 200 de milioane de lei, era controlată în proporție de 70% de Dresdner Bank, iar Kommerz Bank din Berlin deținea o participație minoritară. Banca de Comerț, o instituție cu un capital de 100 de milioane de lei, vânduse acțiuni Băncii Muncii Germane, în vreme ce 25% din capitalul de 100 de milioane de lei al Băncii Chrissoveloni, o instituție privată, era deținut de Berliner Handels Gesellschaft.

Printre activele germane se găseau multe alte proprietăți valoroase, de la importanta filială românească a trustului I. G. Farben și participațiile Uzinelor Hermann Göring la societățile din industria românească, până la agențiile și trusturile lui Krupp, Stinnes, Mannesmann și alții. Multe proprietăți germane fuseseră luate de românii înșiși înainte să pună sovieticii mâna pe ele. Nimeni nu a pus vreodată la îndoială corectitudinea confiscării proprietăților private sau a activelor oficiale aparținând companiilor și dușmanului.

Cu o deosebită iscusință, membrii coloanei a șasea au format uriașe societăți monopoliste fără să investească măcar o rublă sau un leu. Pentru a lărgi baza acestor întreprinderi, sovieticii au obligat statul român să creeze împreună cu cel sovietic societăți mixte, care au eliminat concurența românească și le-au dat comuniștilor posibilitatea de a exercita un control total asupra economiei țării.

Una dintre întreprinderile noi era Sovrompetrol. A fost creată prin aducerea, ca aport rusesc, a tuturor participațiilor germane de la diverse societăți petroliere la această unică societate. Conform unei legi românești, statul avea un procentaj din producția tuturor societăților petroliere. Când a devenit asociat la SOVROM, România a trebuit să aducă drept participație aceste procentaje. Strategia respectivă a obligat societățile independente să-l finanțeze pe cel mai mare concurent al lor cu o parte din producția proprie. Sovrompetrol a devenit un gigant care a pus stăpânire pe câmpurile străjuite de sonde și pe productivele rafinării. Era o ditamai societate care putea distruge din interior toate societățile la care avea participații.

În mod asemănător, capitalurile germane din bănci au fost folosite pentru a crea Sovrombanc. Aici, membrii coloanei a șasea n-au mai aplicat modelul nazist. În loc să controleze societățile petroliere prin intermediul băncilor, activitățile financiare ale Sovrompetrol erau canalizate prin intermediul Sovrombanc. Statutul noii bănci este foarte general. România este asociată, dar Moscova stabilește regulile. Sovrombanc s-a născut în momentul în care economiștii comuniști au răspuns afirmativ cererilor de naționalizare a băncilor și a societăților de asigurări. Când aceasta se va realiza, Banca Națională a României nu va mai fi decât o instituție care emite bancnote, în timp ce Sovrombanc va deveni un monopol bancar comercial.

După ce a pus mâna pe petrol și pe bănci, coloana a șasea a trecut la alte domenii. Cine controlează transporturile, controlează economia. De fapt, cu mult înainte să se apuce de afacerile cu petrol, rușii își făcuseră planuri mari de a controla rețeaua de transport din tot bazinul Dunării. Dacă puterile occidentale și-au dat cu greu seama de țelul sovieticilor, ofițeri

cu minte pătrunzătoare din Ministerul Marinei Militare și directori de la Serviciul Maritim Român și de la Navigațiunea Fluvială Română, cele mai mari societăți de transport oceanic și fluvial, au prevăzut catastrofa care avea să se întâmple. Avertismentele lor au fost transmise la Washington într-un raport cuprinzător elaborat de unul dintre autorii acestei cărți. Au fost primele informații cu privire la o situație de care, ulterior, s-au ocupat Marile Puteri și participanții la conferințele ONU.

Dunărea este cel mai lung și cel mai important fluviu al Europei, dacă nu punem la socoteală Volga. Este principala arteră de circulație pentru șase țări riverane și de ea depinde economia acestora. Înainte de război, pe această rută internațională deschisă navelor din toate țările navigau circa 3 000 de nave și de barje care transportau aproximativ patru milioane de tone de marfă pe an. În timpul războiului, nașiștii au intensificat considerabil traficul.

Când hoardele Armatei Roșii au năvălit în bazinul dunărean, căpitanii și cărmacii au ridicat ancorele ori au tăiat cablurile și, fără a mai pierde o clipă, au pornit-o repede spre Vest. Circa 1 000 de vase au ajuns pe cursul superior al Dunării, unde au fost oprite de forțele americane de ocupație. Minele, podurile distruse, bombardamentele aeriene și epavele le-au îngreunat mult călătoria.

Sovieticii nu i-au putut împiedica, dar s-au concentrat asupra strategiei de dobândire a supremației pe Dunăre. A fost înființată o societate de transport naval aparent inofensivă, Sovromtransport, care a preluat toate navele de transport oceanic și fluvial, precum și instalațiile portuare, încheind contracte cu porturile de la Dunăre, nerefăcute încă după război, pentru folosirea exclusivă, pe termen lung, a instalațiilor acestora. Până să se dezmeticească Aliații occidentali, sovieticii

și-au creat un monopol pe care l-au mărit folosind strategii similare în Iugoslavia, Bulgaria și Ungaria.

Dunărea albastră era acum Dunărea roșie. În loc să protesteze, fiindcă au pierdut o cale navigabilă internațională, liberă, statele riverane au acceptat politica sovieticilor, acceptând și refrenul Moscovei potrivit căruia doar statele dunărene au drepturi asupra fluviului.

În cele din urmă, după ce sovieticii s-au servit de Sovromtransport spre a pune mâna pe Dunăre, societatea și-a început activitatea. Cea mai cunoscută navă a sa, „Transilvania”, care, în timpul războiului, a fost ancorată împreună cu nava-soră, „Basarabia”, la Istanbul, face curse de la Constanța în Marea Mediterană, ajungând până la Marsilia. Este singurul element semiromânesc de legătură cu exteriorul. Ulterior, Sovromtransport s-a extins în domeniul transportului rutier pe distanțe lungi și scurte.

Apoi, coloana a șasea și-a concentrat atenția asupra aviației. România avea o linie aeriană care funcționa bine și care avea în dotare avioane Lockheed și alte aparate americane. Înainte de război, aterizau și decolau de la București avioane din Franța, Germania, Polonia, Ungaria, Turcia, Italia și din alte țări și numai Rusia era inaccesibilă.

După război, situația s-a schimbat complet. Legătura cu Occidentul a fost practic tăiată și numai avioanele rusești zburau în România. Liniile aeriene românești independente au fost absorbite de TARS, adică „Transporturile Aeriene Româno-Sovietice”, o altă creație a coloanei a șasea de experți în economie.

De asemenea, există Căile Ferate Române, cu o rețea discontinuă de circa 13 000 de kilometri de cale ferată. Fiind legate de pământ, căile ferate nu au putut fugi, ca navele și avioanele, astfel încât rușii nu au fost nevoiți să pună imediat mâna pe ele.

Erau deja monopol de stat, iar sovieticii și-au putut permite să amâne până în ultimul moment absorbția lor, împreună cu a întregii țări. Când autorii cărții au plecat din România, propaganda comunistă promova deja ideea schimbării liniilor românești, care au ecartament standard, cu liniile rusești, care au ecartament mai mare, „în vederea unei mai strânse cooperări”. Mulți bănuiau despre ce anume era vorba.

Am minți dacă am spune că toate acestea au fost urmarea exclusivă a activității comuniștilor, deoarece ei au fost ajutați de capitaliști români proeminenți. Majoritatea lor proveneau din anturajul lui Gheorghe Tătărăscu, demis ulterior din funcția de ministru de externe, în timp ce alții erau industriași independenți. Se spunea că Max Auschnitt, micul om de fier cu păr roșcat care îi trata pe ruși la fel de bine ca pe americani, era amestecat în organizarea societății Sovromlemn, care a preluat industria cherestelei și a exploatării lemnului. Cu sau fără știință, acești oameni au fost importanți susținători ai coloanei a șasea. Fără îndoială, mulți au făcut-o din dorința justificată de a stabili relații pașnice, bazate pe înțelegere cu marele vecin al țării lor, dar alții sperau să obțină câștiguri personale din colaborarea lor.

Coloana a șasea a rupt România de economia Europei. Fluxul normal al mărfurilor acesteia spre Occidentul industrializat – de la care luase toate necesitățile și extravaganțele vieții ei îmbelșugate – sau spre Balcani, Turcia și Orientul Apropiat, a fost întrerupt. Rusia sovietică, unde nivelul de trai era mult mai scăzut, avea nevoie de acel flux ca de o transfuzie vitală pentru economia ei jalnică și sleită de puteri.

Semnele vizibile ale acestei tranziții indicau încet, dar sigur, încotro se îndreaptă România, arătându-le altor națiuni care virau spre stânga la ce anume se puteau aștepta. Urmăream aceste semne cu o neliniște din ce în ce mai mare.

Ritmul reparațiilor în zonele afectate de război a scăzut. Niște cocioabe nenorocite se ridicau acolo unde fuseseră înaintea case frumoase. Zugrăveala clădirilor se umfla și se cojea, iar cornișele se crăpau și cădeau. Geamurile își pierdeau strălucirea, iar perdelele curate de dantelă dispăreau de la ferestre. Prăvăliile se închideau, iar cartierele muncitorești erau mai posomorâte ca oricând, în timp ce străzile erau pline de mizerie. Cândva, dacă era aruncat pe jos un simplu băț de chibrit, el era luat cu mătura de un băiat în uniformă după nici măcar un minut de când ajungea în rigolă, dar acum, rigolele erau pline de reziduuri. Gropile din caldarâm, mereu o pacoste pentru soferi și pietoni, au devenit un adevărat pericol.

Viața era agitată. Adulții păreau chinuți și îngrijorați, iar copiii aveau cearcăne la ochi și erau trași la față. Femeile, care rivalizaseră cu pariziencele la modă și la eleganță, se străduiau în zadar să păstreze o brumă de aparență. Paltoanele bărbaților erau roase la guler și la butoniere, iar demnitatea lor avea de suferit din cauza pantalonilor uzați și a pantofilor cârpiți. Viața de noapte înceta după o repriză de dans pe marginea prăpastiei. Petrecerile erau puține, iar musafirii trebuiau să își aducă pâinea. Cândva foarte apreciate la nivel internațional, opera, teatrul și concertele erau adaptate pentru propaganda sovietică, după exemplul celor de la Moscova, noul „centru al civilizației mondiale”. ARLUS, „Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică”, a înăbușit activitățile culturale ale României și a dat prioritate spectacolelor propagandistice rusești, dintre care doar cele de balet erau reușite. Profesorul Constantin Parhon¹, șeful ARLUS, se aștepta să primească drept

¹ Constantin I. Parhon (1874–1969), endocrinolog și om politic român, șef al statului între 1947 și 1952. A fost președinte al Prezidiului Provizoriu al Republicii Populare Române de la 30 decembrie 1947

recompensă pentru activitățile sale o funcție importantă în guvern, ceea ce s-a și întâmplat la începutul lui 1948, când a fost numit șef al consiliului care l-a înlocuit pe fostul rege Mihai, alungat din țară. Oameni care altădată se deplasau cu mașini elegante își toceau acum pingelele mergând pe jos. Mașinile americane, visul și mândria oricărui român, se stricau. Sovieticii au trimis o mulțime de limuzine ZiL strălucitoare pentru fruntașii comuniști și membrii guvernului, iar apariția lor a vrut să însemne că mașinile și produsele americane nu mai aveau ce căuta în România. Singurele articole de lux erau țigările ieftine și tari și vinul prost. În vara lui 1947, oamenii au supraviețuit cu o dietă monotonă formată din vinete și din roșii.

Pe acest fundal de descompunere, comuniștii au ridicat câteva elemente de recuzită care au avut un efect contrar celui urmărit de ei ca urmare a accentuării contrastelor dintre real și imaginar. Au deschis o Universitate Populară care, într-un timp incredibil de scurt, îi transformă pe copiii de muncitori în specialiști și în oameni de știință. În România existau universități bune, în care aveau loc toți, așa încât nu prea era nevoie de această Universitate Populară. Noii stăpâni organizau pentru muncitori și țărani excursii în Capitală, iar aceștia veneau în grupuri zgomotoase, ovaționând comunismul și fiind mânați ca turmele în stilul organizației hitleriste *Kraft durch Freude*¹. De regulă, aceste deplasări se sfârșeau în taverne unde băutura proastă și bolile venerice se dobândeau ușor. Asemenea excursii erau trucuri propagandistice.

până la 13 aprilie 1948, apoi președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale de la 13 aprilie 1948 până la 12 iunie 1952 (n. tr.).

¹ „Forță prin bucurie”, organizație subordonată *Deutsche Arbeitsfront* (Frontul German al Muncii), controlată de statul nazist și dedicată petrecerii timpului liber de către masele populare (n. tr.).

În principiu, România comunistă nu crede în „viață, libertate și căutarea fericirii”, pentru că omul este făcut să muncească pentru Moscova și pentru societățile SOVROM înființate de coloana a șasea.